जीरोदमथनं तद्वत् कालकूटाभिशासनम् । प्रासाद-लक्षणं तद्वन्मण्डपानान्तु लक्षणम् । पुरुवंशे तु संप्रोक्तं भविष्यद्राजवर्णनम् । तुलादानादि बहुशो महादानानुकीर्त्तनम् । कल्पानुकीर्त्तनं तद्वद् ग्रन्थानु-क्रमणी तथा । एतत्पवित्रमायुष्यमेतत् कीर्त्तिविव-र्धनम् । एतत् पवित्रं कल्याणं महापापहरं शुभम् । अस्मात् पुराणादपि पादमेकं पठेत्तु यः सोऽपि विमुक्तपापः । नारायणाख्यं पदमेति नूनमनङ्ग-वद्दिव्यसुखानि भुङ्क्ते ।"

तद्दानविधिः मत्स्यपु० "श्रुतीनां यत्र कल्पादौ प्रवृत्त्यर्थं जनार्दनः । मत्स्यरूपी च मनवे नरसिंहोपवर्णनम् । अधिकृत्याब्रवीत् सप्तकल्पवृत्तमनुव्रताः ।। तन्मानमिति जानीध्वं सहस्राणि चतुर्दश । विष्णवे हेममत्स्येन वेन्वा चैव समन्वितम् । यो दद्यात् पृथिवी तेन दत्ता भवति चाखिला" ।

मत्स्यकरण्डिका स्त्री मत्स्यानां करण्डिकेवाधारः । (खा-लुइ) मत्स्यरक्षणाधारे पात्रभेदे जटा० ।

मत्स्यगन्धा स्त्री मत्स्यस्येव गन्धोऽस्याः ।१व्यासमातरि सत्य-वत्याम् भा० आ० ६३अ० । २जलपिप्पल्याञ्च जटा०

मत्स्यघण्ट पु० स्वनामख्याते व्यञ्जनभेदे शब्दच० ।

मत्स्यजाल न० मत्स्यधारणं जालम् शा०त० । मत्स्यधार-णार्थे जालभेदे हेलच० ।

मत्स्यजीविन् पु० मत्स्येन तद्धारणविक्रयादिना जीवति जीव-णिनि । निषादे "मत्स्यघातो निषादानाम्" मनुना तस्य तज्जीविकोक्तेस्तस्य तथात्वम् ।

मत्स्यण्डी स्त्री (राव) ख्याते गुड़विकारभेदे । वप्र० "इक्षो रसो यः संपक्वो घनः किञ्चिद्द्रवान्वितः । मदवत् स्यन्दते यस्मान्मत्स्यण्डीति निगद्यते" । अस्या गुणाः "मत्स्यण्डी भेदिनी बल्या लघ्वी पित्तानिलापहा । मधुरा बृंहणी वृष्या रक्तदोषापहा स्मृता" ।

मत्स्यद्वीप पु० मत्स्यप्रधानो द्वीपः शा०त० । द्वीपभेदे विष्णुपु०

मत्स्यधानी स्त्री मत्स्या धीयन्तेऽस्यां धा-आधारे ल्युट् ङीप् । मत्स्यरक्षणाधारे (खालुइ) पात्रभेदे अमरः ।

मत्स्यनाशन पुंस्त्री० मत्स्यान् नाशयति ल्यु । १कुररखगे हेमच० । स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ण्वुल् । मत्स्यनाश-कोऽपि तत्रार्थे उभावपि २मीनघातके त्रि० ।

मत्स्यपित्ता स्त्री मत्स्यस्य पित्तमिव रसोऽस्त्यस्याः अच् । कटुरोहिण्याम् (कट्की) अमरः ।

मत्स्यबन्धक त्रि० मत्स्यान् बध्नाति बन्ध-ण्वुल् । १मीनधा-रके "नृपायामेव तस्यैव जातो मत्स्यबन्धकः" उशन-सोक्ते सङ्कीर्णजातिभेदे २धीवरे पुंस्त्री० । स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । णिनि । मत्स्यबन्धिन् तत्रार्थे मत्स्य-धान्यां स्त्री ङीप् हला० ।

मत्स्यमुद्रा पूजाङ्गे मुद्राभेदे

"दक्षपाणिपृष्ठदेशे वामपाणितलं न्यसेत् । अङ्गुष्ठौ चालयेत् सम्यक् मुद्रेयं मत्स्यरूपिणी । मत्स्यमुद्रा च कूर्म्माख्या लेलिहा मुण्डसंज्ञिका । महायोनिरिति ख्याता सर्वसिद्धिसमृद्धिदा" तन्त्रसारः ।

"श्यामादौ मुण्डमुद्रिका । "मत्स्यकूर्मलेलिहाख्या मुद्रा साधरणी मता" तत्रोक्तम् ।

मत्स्यरङ्ग पुंस्त्री० मत्स्ये रजति रन्ज-कर्त्तरि संज्ञायां घञ् । (माछराङ्गा) पक्षिभेदे हारा० "त्रिभुवनविदितो हा मत्स्यरङ्गे कलङ्कः" उद्भटः । स्त्रियां ङीष् ।

मत्स्यराज पु० ६त० । १रोहितमत्स्ये त्रिका० । २वि-राटनृपे "नगरं मत्स्यराजस्य" भा० व० ७२ अ० । तस्य मत्स्यदेशाधिपत्वात् तथात्वम् ।

मत्स्यविन्ना स्त्री विद-लाभे क्त मत्स्यो मत्स्यरसो विन्नो यया तुल्यतिक्तत्वात् । कटुक्याम् वैद्यकम् ।

मत्स्यवेधन न० मत्स्यो विध्यतेऽनेन विध-करणे ल्युट् । १वडिशे अमरः स्त्रीत्वमपि जटा० ङीप् । कर्त्तरि ल्यु । २मद्गुपक्षिणि (पानकौड़ि) स्त्री जटा० ।

मत्स्यसन्तानिक पु० व्यञ्जनभेदे "दग्धोऽङ्गारे सलवणो वेशवारैरुपस्कृतः । सार्द्रकः कटुतैलेन मत्स्यसन्तानिको भवेत्" शब्दच० ।

मत्स्याक्षी स्त्री मत्स्यस्याक्षीवाकारोऽस्याः षच्समा० ङीष् । १गण्डदूर्वायां राजनि० २सोमलतायाम् ३हिलमोचि-कायाम् ४ब्राह्मीशाके रत्नमाला ।

मत्स्याङ्गी स्त्री मत्स्यः तत्पित्तमिवाङ्गं तिक्तत्वात् यस्याः ङीष् । हिलमोचिकायाम् त्रिका० ।

मत्स्यादनी स्त्री मत्स्य इवाद्यते आस्वाद्यते अट-कर्मणि ल्युट् । जलपिप्पल्याम् राजनि० ।

मत्स्याशन पुंस्त्री० मत्स्यमश्नाति अश-ल्यु । (माछराङ्गा) खगे त्रिका० स्त्रियां ङीष्

मत्स्यासन न० रुद्रयामलोक्ते आसनभेदे "अथ मत्स्या-सनं पृष्ठे हस्तोपरिकराङ्गुलि । पादयुगलमानेन वृद्धाङ्गुष्ठस्य योजनम्" ।